

Polskie Biuro Eurydice
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
ul. Mokotowska 43
Warszawa

Przedstawicielstwo rodziców w procesie zarządzania szkołą w systemach oświaty UE

(na podstawie wybranych krajów)

Opracowanie:
Magdalena Górowska-Fells
Beata Maluchnik
Anna Smoczyńska

WSTĘP

W dniu 20 czerwca, na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej, Polskie Biuro Eurydice postawiło na forum „Question and Answer” pytanie dotyczące zaangażowania przedstawicieli rodziców w decyzje podejmowane w procesie zarządzania szkołą. Pytanie obejmowało trzy szczegółowe zagadnienia:

- 1. Jaki status i formę organizacyjną posiada przedstawicielstwo rodziców uczniów uczęszczających do danej szkoły, w szczególności, czy posiada odrębną osobowość prawną (lub czy może ją uzyskać)?**
- 2. Jakie kompetencje posiada przedstawicielstwo rodziców uczniów danej szkoły?**
- 3. Czy przedstawicielstwo rodziców uczniów ma prawo gromadzenia środków finansowych? Jeżeli tak, to z jakich źródeł i na jakie cele może je przeznaczać?**

Do dnia 26 lipca 2012r. na ww. pytanie odpowiedziało 10 krajowych biur Eurydice.

Odpowiedzi na **pytanie 1.** wskazują, że w europejskich systemach edukacji obserwuje się zasadniczo dwie formy zaangażowania rodziców w decyzje dotyczące zarządzania szkołą.

Jedną z nich stanowi bezpośrednio zaangażowanie przedstawicieli rodziców wybranych na szczeblu szkoły lub działających w ramach stowarzyszenia/rady rodziców w proces podejmowania decyzji np. w kwestiach dotyczących relegowania uczniów, rekrutacji nauczycieli na stanowiska kierownicze czy w proces oceny pracy szkoły. Działania rodziców ograniczają się tu zwykle do konsultacji i wyrażania przez nich opinii.

Drugą formą zaangażowania rodziców jest przedstawicielstwo rodziców wybranych na szczeblu szkoły w organy zarządzające szkołą (najczęściej - rada szkoły), składające się z reprezentantów nauczycieli, rodziców, uczniów (głównie w szkołach średnich) oraz, w niektórych przypadkach władz samorządowych (lokalnych). Organy te mają szeroki zakres odpowiedzialności i decydują o ważnych sprawach, takich jak budżet szkoły, programy nauczania czy uczestniczą w rekrutacji kadry nauczycielskiej i kierowniczej.

W większości krajów obie formy organizacyjne funkcjonują równolegle, legislacja tych krajów dopuszcza bowiem oba rozwiązania i od organu prowadzącego szkołę zależy, czy rodzice są reprezentowani jako odrębny organ (rada rodziców, stowarzyszenie), czy też ich przedstawiciele zasiadają w organach zarządzających szkołą.

W zakresie posiadania przez przedstawicielstwa rodziców odrębnej osobowości prawnej, dwa kraje potwierdziły, że posiadają taką osobowość (Austria, Grecja), jeden zaś – że istnieje możliwość jej uzyskania (Łotwa). Pozostałe kraje nie odniosły się do tej części pytania.

Zakres kompetencji przedstawicielstw rodziców opisany w odpowiedziach na **pytanie 2.** jest podobny w poszczególnych krajach- zrzeszeni przedstawiciele rodziców (rady rodziców, stowarzyszenia) pełnią głównie funkcję konsultacyjną i opiniującą. Niemniej jednak są kraje, w których odgrywają oni szczególnie ważną rolę – np. w szkockim systemie edukacji przewodniczący rady rodziców uczestniczy w procesie oceny pracy szkoły i w rekrutacji nauczycieli na stanowiska kierownicze, a w cypryjskim i

greckim podkreślono rolę przedstawicielstw rodziców w pozyskiwaniu dodatkowych funduszy dla szkół.

Odpowiedzi na **pytanie 3.** wyjaśniają, że w większości krajów istnieje prawo do gromadzenia środków finansowych przez przedstawicielstwa rodziców, chociaż występują bardzo wyraźne ograniczenia dotyczące możliwości wydatkowania tych środków. Wyjątki stanowią stowarzyszenia/rady rodziców w Anglii, Niemczech i Francji, które nie mają prawa do zbierania dodatkowych funduszy na rzecz szkoły.

Poniżej znajdują się **szczegółowe opisy sytuacji w poszczególnych krajach** przesłane przez krajowe biura Eurydice (ułożone alfabetycznie wg nazw krajów):

Anglia.....	4
Austria	6
Cypr	7
Finlandia	7
Francja	8
Grecja	8
Hiszpania	9
Łotwa.....	10
Niemcy.....	10
Republika Czeska.....	10
Szkocja	11

ANGLIA

Przedstawiciele rodziców w organach zarządzających szkołą

Wszystkie szkoły prowadzone przez władze lokalne mają kolegialny **organ zarządzający**, składający się z kilku członków. Odpowiedzialność za podejmowane decyzje spoczywa na organie jako całości, a nie na poszczególnych członkach. Każda szkoła dysponuje dokumentem potwierdzającym nazwę szkoły oraz fakt ustanowienia organu zarządzającego. Organ zarządzający liczy od 9 do 20 członków, w zależności od prawnego statusu szkoły.

Przedstawiciele rodziców, przeważnie wybierani lub wskazywani spośród rodziców uczniów danej szkoły muszą stanowić minimum jedną trzecią członków organu zarządzającego. Pracownicy szkoły (pracujący ponad 500 godzin w ciągu roku w danej szkole) nie mogą być wybrani (wskazani) jako przedstawiciele rodziców, chyba że przedstawiciel rodziców został zatrudniony w danej szkole (na ponad 500 godzin w ciągu roku) podczas sprawowania swojej funkcji – wtedy może zostać na swoim stanowisku w organie zarządzającym do końca kadencji.

Organy zarządzające nadzorują zarządzanie finansami szkoły, zwykle poprzez komitet finansowy, ale zadanie bieżącego zarządzania budżetem szkoły może zostać przekazane dyrektorowi placówki.

Stowarzyszenia Rodziców i Nauczycieli (*Parent Teacher Associations (PTAs)*)

W większości szkół działają **Stowarzyszenia Rodziców i Nauczycieli** (*Parent Teacher Association - PTA*), które działają jako organizacje skupiające rodziców i nauczycieli. PTAs są uznawane za stowarzyszenia non-profit (*unincorporated associations*) lub organizacje członkowskie, których nie obejmuje obowiązek rejestracji. PTAs w Anglii i Walii, które dysponują dochodami rządu ponad £5000, są zobowiązane do zarejestrowania się jako organizacje dobroczynne w ramach Komisji Dobroczynnej Anglii i Walii (*Charity Commission for England and Wales*).

Rola PTA polega na zachęcaniu do bliższego kontaktu między szkołą a rodziną ucznia. PTAs zajmują się przede wszystkim pozyskiwaniem funduszy, ale pełnią także rolę społeczną tworząc warunki dla rodziców, nauczycieli i uczniów do wspólnego spędzania czasu i nawiązywania kontaktów. Pozyskiwanie funduszy obejmuje głównie kiermasze i dyskoteki szkolne, oraz inne wydarzenia towarzyskie i imprezy, także te sponsorowane. PTAs mogą zwracać się do lokalnych firm z prośbą o darowizny, współfinansowanie imprez lub dary rzeczowe, np. na potrzeby loterii szkolnej.

Fundusze pozyskane przez PTA mają za zadanie stanowić fundusze dodatkowe przeznaczone na uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej szkoły. Komitet PTA oraz dyrektor szkoły decydują jak fundusze zostaną rozdysponowane. Wydatki z funduszy PTA mogą obejmować zakup sprzętu komputerowego, wyposażenia placów zabaw, autobusu szkolnego, wycieczek szkolnych oraz drobnych zakupów takich jak drobne upominki dla uczniów kończących szkołę, czy też ze szczególnie ważnych powodów.

Rady Rodziców (*Parent Councils*)

Szkoły, które posiadają oficjalny status *trust school*¹ są zobowiązane prawem do utworzenia **rady rodziców**. Inne szkoły mogą utworzyć taką radę, a od maja 2007r. są zobowiązane brać pod uwagę

¹ Ramy prawne dla dotowanych szkół podstawowych i średnich dzielą je na szkoły lokalne (*community schools*), szkoły społeczne (*voluntary schools*) oraz szkoły fundacyjne (*foundation schools*). *Trust schools* są szkołami fundacyjnymi, które tworzą fundusz charytatywny wraz z partnerem zewnętrznym, np. z firmą lub organizacją dobroczynną.

opinię rodziców, a więc motywacja do ustanowienia rady rodziców jest znacznie silniejsza. Wszystkie szkoły są zachęcane do analizy dotychczasowych rozwiązań stosowanych w relacjach szkoła- rodzice i do ewentualnego ich poprawienia poprzez ustanowienie rady rodziców. Według Biura Eurydice Anglii, Walii i Irlandii Północnej, niedostępne są dane statystyczne dotyczące liczby działających dobrowolnych rad rodziców w angielskich szkołach.

Rady rodziców, tam gdzie zostały ustanowione, reprezentują rodziców i są przez rodziców prowadzone, oczywiście przy wsparciu szkoły. Rady rodziców tworzą swego rodzaju forum rodziców w danej szkole, pozwalające na nawiązanie kontaktów, wymianę pomysłów oraz wyrażanie opinii, które są następnie przedstawiane dyrektorowi szkoły oraz organowi prowadzącemu szkołę. Jednak to organ prowadzący decyduje jak, kiedy i w jakich sprawach należy konsultować się z radą rodziców i z tego powodu procedura tego typu konsultacji pozostaje do decyzji poszczególnych szkół.

Rady rodziców nie zbierają funduszy.

Broszura dla szkół „Jak ustanowić radę rodziców?” (*Guidance*) prezentuje w przejrzysty sposób poszczególne kroki w procesie ustanawiania rady rodziców, niezależnie od tego, czy jej powstanie jest wymagane prawem czy dobrowolne. Poniższa tabela, zaczerpnięta z wyżej wymienionej publikacji zawiera przejrzyste porównanie ról, jakie pełnią poszczególne organy w angielskiej szkole.

Organ	Rola
Organ zarządzający szkołą	<ul style="list-style-type: none"> • Najważniejszy organ decyzyjny w szkole • Finansowe i prawne zarządzanie szkołą jako instytucją • Zatrudnianie dyrektora szkoły • Ustanowienie strategicznego kierunku rozwoju szkoły • Zdefiniowanie celów i nadzór nad ich realizacją • Odpowiedzialność za uwzględnianie punktu widzenia rodziców
PTA	<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie funduszy • Stworzenie warunków do kontaktów między rodzicami i nauczycielami • Organizowanie wydarzeń towarzyskich • Umożliwienie rodzicom i opiekunom zaangażowania w życie szkoły • Okazja do rozwoju osobistego • Poszerzanie kontaktów z mniej zaangażowanymi rodzicami
Rada Rodziców	<ul style="list-style-type: none"> • Przekazywanie opinii rodziców do organu zarządzającego szkołą • Konsultowanie wybranych spraw z rodzicami przez organ zarządzający szkołą • Stworzenie warunków do kontaktów między rodzicami • Umożliwianie rodzicom wymiany poglądów i opinii • Zapewnianie rodzicom wsparcia • Pomoc rodzicom we wspieraniu ich dzieci • Umożliwienie rodzicom zaangażowania w życie szkoły • Okazja do rozwoju osobistego • Poszerzanie kontaktów z mniej zaangażowanymi rodzicami

Przykłady działalności rad rodziców w angielskich szkołach:

http://www.sevenoaks-pri.kent.sch.uk/page_viewer.asp?page=Parent+Council&pid=228

<http://www.potleyhill.hants.sch.uk/Who's+Who/Parent+Council>

i

AUSTRIA

W Austrii przedstawiciele rodziców mają odrębną osobowość prawną (regulowaną przez prawo o stowarzyszeniach), a także prawo do uczestniczenia w życiu szkoły zagwarantowane przez legislację oświatową.

Przedstawiciele rodziców na szczeblu szkoły

Rodzice/opiekunowie mają prawo do reprezentowania swoich interesów w kontaktach z nauczycielami, dyrektorem szkoły i władzami szkolnymi. Rodziców reprezentują ich przedstawiciele na szczeblu klasy oraz przedstawiciele wchodzący w skład **komitetu wspólnoty szkolnej** (*Schulgemeinschaftsausschuss*) albo działający w **forum szkolnym** (*Schulforum*).

W szkołach, w których działają komitety wspólnoty szkolnej (*Schulgemeinschaftsausschuss*) nie ma komitetów klasowych o funkcjach doradczych czy decyzyjnych typu forum klasowe, które występują w innych szkołach. Przedstawiciel rodziców i jego zastępca są wybierani dla każdej klasy we wszystkich szkołach ogólnokształcących w ramach kształcenia obowiązkowego (*Allgemein bildende Pflichtschule*) z wyjątkiem szkół przedzawodowych (*Polytechnische Schulen*). Przedstawiciele rodziców mają prawa typu doradczego, takie jak prawo przedstawiania propozycji (o realizacji których decydują, w zależności od zagadnienia, nauczyciele, rada pedagogiczna, dyrektor lub władze szkoły), a także prawo współdecydowania w sprawach dotyczących relegacji uczniów. Przedstawiciele rodziców poszczególnych klas mogą uczestniczyć, z prawem głosu, w forum szkolnym (*Schulforum*).

Legislacja nie określa w jaki sposób mają być reprezentowani rodzice na poziomie klasy w szkołach ogólnokształcących I i II stopnia (klasy 5-12) (*Allgemein bildende höhere Schulen*), szkołach przedzawodowych (*Polytechnische Schulen*) oraz wszystkich szkołach technicznych i zawodowych II stopnia (od klasy 9 wzwyż). Przedstawiciele rodziców w komitecie wspólnoty szkolnej (*Schulgemeinschaftsausschuss*) reprezentują interesy wszystkich rodziców/opiekunów. W ramach komitetu rodzicom przysługują te same prawa do konsultacji i współdecydowania jak przedstawicielom rodziców na szczeblu klasy w szkołach ogólnokształcących (klasy 1-8) w ramach kształcenia obowiązkowego.

Przedstawiciele rodziców na innych szczeblach

Obok przedstawicieli rodziców wybieranych na zasadach obowiązujących w legislacji w wielu szkołach austriackich funkcjonują również **prywatne stowarzyszenia rodziców**, które nie wchodzą jednak w skład struktury szkoły. Nie podlegają także legislacji edukacyjnej, ale legislacji dotyczącej stowarzyszeń i wyznaczają swoich przedstawicieli w sposób niezależny. Nie ma obowiązku przynależności do stowarzyszeń tego typu.

Stowarzyszenia rodziców powstają zwykle na szczeblu regionalnym i krajowym. Przedstawiciele stowarzyszeń rodziców i rodzin są zapraszani do udziału, z głosem doradczym, do konsultacji z władzami szkół oraz Ministrem Edukacji, Sztuki i Kultury w ważnych sprawach dotyczących edukacji w celu reprezentowania punktu widzenia rodziców.

CYPR

Rodzice zbierają się na początku każdego roku szkolnego i wybierają swoich przedstawicieli. Przedstawiciele tworzą organ zwany **Stowarzyszeniem Rodziców Szkoły** (tu: nazwa szkoły) (*Parents' Association of ... (name of school)*). Status każdego stowarzyszenia regulowany jest legislacją Republiki Cypryjskiej nr 1992 (N. 105(I)/1992).

Do głównych kompetencji stowarzyszeń rodziców należy współpraca z kierownictwem szkoły oraz radą uczniów i wsparcie głównie w zakresie pozyskiwania dodatkowych funduszy w celu wspierania zarówno szkoły, jak i indywidualnych uczniów. Organizują oni także wykłady i spotkania poświęcone radzeniu sobie z problemami, z którymi stykają się rodzice i ich dzieci.

Przedstawiciele lokalnych stowarzyszeń rodziców formują **Pancypryjskie Stowarzyszenie Rodziców** (*Pancyprian Parents Association*). Organ ten jest zwykle proszony o opinię lub rekomendacje w konkretnych sprawach dotyczących edukacji.

Stowarzyszenia rodziców zbierają nieduże kwoty jako darowizny na rzecz stowarzyszenia, na pokrycie kosztów ubezpieczenia na życie oraz publikacji gazetki szkolnej. Pieniądze są zbierane w dniu rejestracji i, mimo że darowizna jest dobrowolna, większość rodziców płaci, wiedząc, że w ten sposób wspiera szkołę. W czasie trwania roku szkolnego podejmowane są różne działania mające na celu zbieranie funduszy – w przygotowania angażują się uczniowie, nauczyciele i rodzice (np. śpiewanie kolęd). Do przekazania funduszy na rzecz szkoły zachęca się także sponsorów. Fundusze zebrane przez rodziców przeznacza się głównie na zakup pomocy dydaktycznych (projektory, tablice interaktywne, szafki dla uczniów, itp.) oraz na pomoc dla najuboższych uczniów (zakup obuwia i mundurków szkolnych, darmowe śniadanie w szkole, itp.).

FINLANDIA

Sposób, w jaki rodzice angażują się w proces kierowania szkołą różni się w poszczególnych gminach. W szkołach działają **stowarzyszenia rodziców**, ale uczestnictwo jest całkowicie dobrowolne, a ich rola ogranicza się do konsultacji. Czasami rodzice mogą zgłaszać propozycje zmian, np. w polityce informacyjnej szkoły (sposobie informowania rodziców o kwestiach związanych z uczniem, życiem szkoły, itp.)

Jeśli władze gminy podejmą taką decyzję, w niektórych szkołach mogą także funkcjonować **radny kierujące szkołą**. W większości rad tego typu zasiada przedstawiciel rodziców. Rady te decydują, między innymi, o zatrudnieniu nowych nauczycieli.

Na szczeblu centralnym w Finlandii działa organizacja **Liga Fińskich Rodziców** (*Finnish Parents' League*), której zadaniem jest połączyć wysiłki wszystkich rodziców we wspólnym działaniu. Liga współpracuje z instytucjami edukacyjnymi, społecznymi i zdrowotnymi. Ma prawie 1 400 członków – rodziców przynależących do stowarzyszeń rodziców.

FRANCJA

Rodzice uczniów mogą tworzyć **stowarzyszenia rodziców**, które następnie są włączane w **krajowe organizacje rodziców**. Funkcjonują trzy takie organizacje, z czego dwie odpowiadają za szkoły państwowe, a jedna za szkoły prywatne i katolickie. Członkostwo w organizacjach jest nieobowiązkowe. Ich zadaniem jest m.in. organizacja spotkań rodziców w szkołach na poziomach ISCED 0-3.

Obecność rodziców w stowarzyszeniach rodzicielskich ma miejsce na różnych poziomach i w różnych organizacjach. Są to:

- na poziomie centralnym: **Wyższa Rada ds. Kształcenia** (*Conseil supérieur de l'éducation*, CSE)
- na poziomie regionalnym: **Rada Académie**
- na poziomie lokalnym: **Rada szkoły** (*Conseil d'école*) na poziomach ISCED 0 i 1, **Rada administracyjna** na poziomach ISCED 2 i 3 oraz zgromadzenia kadry.

Każdego roku rodzice uczniów szkół na poziomach ISCED 0-3 wybierają spośród siebie przedstawicieli do powyższych organizacji, w których mogą oni zarówno głosować, jak i pełnić rolę mediatorów. Więcej szczegółów dotyczących przedstawicielstwa rodziców w organach szkolnych na każdym poziomie znaleźć można w artykule „Les parents et l'école en France et en Europe” pod adresem <http://www.education.gouv.fr/cid58970/methodes-internationales-pour-comparer-l-education-et-l-equite.html>

Przedstawicielstwa rodziców nie mają prawa gromadzenia środków finansowych.

GRECJA

Organ przedstawicielski rodziców na szczeblu szkoły ma odrębną osobowość prawną zdefiniowaną w legislacji. Rodzice uczniów danej szkoły tworzą **stowarzyszenie rodziców**. Stowarzyszenie to jest nadzorowane przez władze lokalne (szczebel gminy) i reprezentowane w Unii Rodziców, na którą składają się wszystkie stowarzyszenia rodziców w danej gminie.

Organ zarządzający stowarzyszeniem rodziców jest wybierany przez rodziców i do jego zadań należą, między innymi, wspieranie pracy szkoły na wszelkie możliwe sposoby, organizowanie wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych, promowanie świadomości i opieki społecznej. Organ zarządzający reprezentuje także stowarzyszenie w następujących okolicznościach:

- w ramach **rady szkoły** - rada szkoły jest odpowiedzialna za sprawne funkcjonowanie szkoły, wypracowanie mechanizmów komunikacji między nauczycielami i rodzicami oraz nadzorowanie szkolnej i osobistej higieny. Rada szkoły składa się ze stowarzyszenia nauczycieli, organu zarządzającego stowarzyszenia rodziców oraz przedstawicieli władz lokalnych.
- w ramach **komitetu szkolnego** – w każdej gminie działają dwa komitety szkolne – jeden dla szkolnictwa podstawowego, drugi – dla średniego. Oba komitety są odpowiedzialne za zarządzanie funduszami na bieżące wydatki szkoły. Komitety składają się z dyrektorów szkół, związków rodziców oraz rad uczniowskich (w przypadku szkolnictwa średniego) oraz przedstawicieli gminy.

Stowarzyszenie rodziców zbiera fundusze z następujących źródeł:

- 1) miesięczne składki oraz wpisowe pobierane od członków,
- 2) dodatkowe składki, zbierane gdy zaistnieje taka potrzeba,
- 3) dochód z imprez organizowanych przez stowarzyszenie,
- 4) darowizny i zapisy.

Fundusze są wykorzystywane na cele określone w statucie stowarzyszenia.

HISZPANIA

W Hiszpanii o uczestnictwie członków rodzin w życiu szkoły decydują różne mechanizmy. Z jednej strony, rodziny mają swoich przedstawicieli w **Radzie Szkoły** (*Consejo Escolar*) czyli organie zarządzającym szkołą, do którego należą: zespół kierujący, sekretarz, przedstawiciel szkolnej administracji, członek rady miejskiej oraz przedstawiciele rady pedagogicznej, uczniów i rodziców. Rodziny w Radzie Szkoły reprezentowane są przez członków **Stowarzyszeń Rodziców** (*Asociaciones de Madres y Padres de Alumnos – AMPAS*).

Z drugiej strony, za udział i czynną współpracę rodziców na forum szkoły odpowiadają właśnie wspomniane AMPAS. Są to stowarzyszenia typu non-profit, złożone z rodziców uczniów placówek oświatowych, których działalność opiera się na aktywnym uczestnictwie w życiu szkoły i które powoływane są do życia na wniosek zainteresowanych rodziców. Wraz z opracowaniem Statutu stowarzyszenia, zostaje ono wpisane do odpowiedniego Rejestru Stowarzyszeń Samorządowych.

Funkcje i zakres odpowiedzialności AMPAS reguluje Dekret Królewski 82/1996 zatwierdzający Rozporządzenia integralne dla przedszkoli i szkół podstawowych ze 26 stycznia (BOE, n. 44, 20-02-1996), Dekret Królewski 83-1996 zatwierdzający zasady integralne dla szkolnictwa średniego z 26 stycznia (BOE n. 45, 21-02-1996), oraz/lub inne przepisy. Zgodnie z ich zapisami członkowie AMPAS odpowiadają za:

- przedkładanie Radzie Szkoły propozycji dotyczących szkolnego planu rozwoju oraz programu rocznego,
- informowanie Rady o istotnych aspektach dotyczących prowadzenia szkoły,
- odbieranie informacji przekazywanych przez Radę,
- przygotowywanie raportów dla Rady,
- wspieranie innych członków AMPAS we wszystkich kwestiach dotyczących edukacji ich dzieci oraz udziału w organach zarządzających szkołą i innych organach,
- promowanie udziału rodziców w procesie zarządzania szkołą,
- usprawnianie systemu szkoleń skierowanych do rodziców,
- opracowywanie propozycji zmian w regulaminie szkoły,
- wnioskowanie o podejmowanie działań dodatkowych,
- monitorowanie wyników w nauce i ocen przeprowadzanych przez Radę,
- otrzymywanie szkolnego planu rozwoju i planu rozwoju programu nauczania dla poszczególnych poziomów oraz zapisów zmian ich dotyczących,
- odbieranie informacji dotyczących podręczników szkolnych i materiałów dydaktycznych przyjętych przez szkołę,
- promowanie współpracy między rodzicami i nauczycielami dla sprawnego prowadzenia szkoły,
- zapewnianie rodzicom ich prawa do decydowania o edukacji ich dzieci na płaszczyźnie szkolnej.

AMPAS utrzymują się same opierając się na składkach członkowskich. Poza corocznymi składkami, możliwe jest pobieranie dodatkowych, które dyktowane są sytuacją gospodarczą, jeśli tylko odpowiedni zespół decydentów wyrazi na to zgodę. Poza tym, źródło finansowania stanowią subsydia przyznawane przez władze regionalne z budżetu przeznaczanego na działalność stowarzyszeń typu AMPAS. Na największe dofinansowanie mogą liczyć stowarzyszenia działające na obszarach społecznie i gospodarczo defaworyzowanych.

ŁOTWA

W łotewskich szkołach funkcjonują **organy przedstawicielskie rodziców**. Stowarzyszenia te samodzielnie decydują czy chcą uzyskać odrębną osobowość prawną czy też nie. Przedstawicielstwo rodziców może po prostu działać na zasadach ustalonych wewnątrz szkoły.

Wiele szkół posiada tzw. **instytucje wspierające**, które muszą posiadać status osoby prawnej. Niektóre z nich są zarejestrowane jako organizacje pożytku publicznego – status takiej organizacji nadaje Ministerstwo Finansów na podstawie opinii Komisji Pożytku Publicznego. Osoby, które przekazują darowizny na rzecz organizacji pożytku publicznego mają prawo do odliczeń podatkowych.

Przedstawicielstwo rodziców ma głównie rolę konsultacyjną i wspierającą, ma również prawo przyjmować i zarządzać darowiznami dla szkoły. Ma również prawo gromadzić środki finansowe pochodzące od sponsorów. Środki te mogą być przeznaczane na zakup książek, sprzętu sportowego lub innych sprzętów edukacyjno-rekreacyjnych lub na utrzymanie i naprawę infrastruktury szkolnej.

NIEMCY

Z punktu widzenia legislacji **organ przedstawicieli rodziców** w Niemczech stanowi tzw. grupę interesu. Ma on za zadanie wspierać szkołę w jej działaniach na rzecz gwarantowania dobrej edukacji dla wszystkich dzieci, doradzać we wszystkich sprawach odnoszących się do funkcjonowania szkoły oraz proponować konieczne zmiany i alternatywne rozwiązania.

Jako grupa interesu, organ przedstawicieli rodziców nie ma prawa zbierać funduszy. Jeśli rodzice chcą zbierać fundusze w celu zakupu dodatkowego wyposażenia dla szkoły (np. sprzętu sportowego lub instrumentów muzycznych) muszą zarejestrować działalność charytatywną, np. w postaci stowarzyszenia pomocy (*Förderverein*), które ma prawo do pozyskiwania funduszy i wystawiania rachunków za otrzymane darowizny.

REPUBLIKA CZESKA

Rodzice mogą uczestniczyć w życiu szkoły w ramach **rady szkoły** (*školská rada*) (Ustawa Szkolna 2004). Rada szkoły jest organem pozwalającym rodzicom, dorosłym uczniom, pracownikom szkoły, obywatelom i innym osobom na zaangażowanie w proces kierowania szkołą. Rada szkoły jest ustanawiana przez organ prowadzący szkołę, który określa również liczbę członków i zasady ich wyboru. W szkołach prywatnych i wyznaniowych funkcję rady szkoły pełni dyrektor placówki. Jeśli organ prowadzący szkołę (który ma osobowość prawną) prowadzi więcej niż jedną szkołę wystarczy ustanowienie jednej rady szkolnej (dla kilku szkół). Oddzielna rada szkoły musi być powołana dla każdej zawodowej szkoły wyższej. Jedna trzecia członków rady szkoły jest powoływana przez organ

prowadzący szkołę, jedna trzecia przez nauczycieli i jedna trzecia przez uczniów lub ich rodziców. Członkowie są wybierani na okres trzech lat. Dyrektor szkoły nie jest członkiem rady, ale musi uczestniczyć w jej posiedzeniach, jeśli otrzyma zaproszenie, i musi dostarczyć dokumenty wymagane na potrzeby obrad. Spotykająca się minimum dwa razy w roku rada szkoły może:

- akceptować roczny raport szkolny, omawia budżet, wyrażać opinię na temat wyników analizy wyników gospodarczych oraz proponować działania w celu poprawienia wyników gospodarczych szkoły;
- opiniować proponowane szkolne programy nauczania oraz ich realizację;
- akceptować zasady oceniania wyników kształcenia uczniów w szkołach podstawowych i średnich;
- akceptować wewnętrzny Kodeks Porządkowy (*Rules of Order*), zasady przyznawania stypendiów w szkołach średnich i wyższych zawodowych oraz proponować ewentualne zmiany tych zasad;
- brać udział w formułowaniu celów strategicznych rozwoju szkoły;
- omawiać raporty z inspekcji przedstawione przez Czeski Inspektorat Szkolny;
- formułować sugestie i wnioski dla dyrektora szkoły, instytucji państwowych działających w ramach systemu edukacji oraz organów administracji państwowej, w tym propozycje odwołania ze stanowiska dyrektora szkoły;
- wnioskować o zawieszenie dyrektora szkoły w jego funkcjach;
- przedstawiać propozycję ogłoszenia konkursu na stanowisko dyrektora szkoły.

Według Czeskiego Biura Eurydice, nie są dostępne informacje dotyczące legislacji odnoszącej się do możliwości pozyskiwania funduszy przez rady szkoły.

W wielu szkołach funkcjonują także tak zwane **stowarzyszenia rodziców i przyjaciół szkoły** (*Sdružení rodičů a přátel školy*) które przed rokiem 1989 stanowiły organ reprezentujący rodziców. Obecnie stowarzyszenia te działają w formie dobrowolnych stowarzyszeń obywatelskich. Stowarzyszenie zbiera fundusze od swoich członków. Fundusze są wykorzystywane na wspieranie różnych działań podejmowanych przez szkołę i jej uczniów.

SZKOCJA

Rola jaką odgrywają rodzice w szkockim systemie edukacji jest zdefiniowana w dokumencie "Zalecenia dla szkockich szkół (rola rodziców) – Ustawa 2006" (*Guidance on the Scottish Schools (Parental Involvement) Act 2006*).

Konieczność opracowania zaleceń do realizacji zapisów ww. ustawy wynika z obowiązku nałożonego na szkockich ministrów i polegającego na wspieraniu lokalnych władz edukacyjnych w wykonywaniu ich obowiązków, w zakres których wchodzi między innymi przygotowanie strategii angażowania rodziców w sprawy szkoły, oraz ustanawiania i wspierania **rad rodziców**. Ustawa została opracowana jako szereg elastycznych zapisów, tak by rodzice mogli dopasować sposób funkcjonowania rady rodziców do lokalnych potrzeb i warunków.

Ustawa zapewnia radom rodziców warunki do odgrywania aktywnej roli we wspieraniu rodziców w ich aktywnym zaangażowaniu w prace na rzecz szkoły oraz w życie szkolne, podczas gdy rodzice mają zapewnione prawo do wyrażania swojej opinii na temat edukacji ich dzieci. Rada rodziców, jako organ statutowy ma prawo do informacji i porad w sprawach, które dotyczą edukacji ich dzieci. We wszystkich sytuacjach rada rodziców ma prawo do wpływania na decyzje, wyrażania opinii i do poważnego traktowania.

Zalecenia dla rad rodziców są sformułowane w dokumencie "Rodzice jako partnerzy w procesie edukacji ich dzieci" (*Parents as partners in their children's learning toolkit*). Zalecenia te zawierają porady dotyczące roli i celów ustanowienia i działania rady rodziców – w tym formułowanie statutu i wybór przedstawicieli. Rady rodziców to organy niezależne i autonomiczne działające w ścisłej współpracy ze szkołą, a przewodniczący rady rodziców odgrywa ważną rolę w procesie oceny pracy szkoły i podczas rekrutacji nauczycieli na stanowiska kierownicze.

Ustawa określa trzy aspekty zaangażowania rodziców, które mają szczególnie duże znaczenie:

- Edukacja domowa. Uznając szczególną rolę rodziców w edukacji i rozwoju ich własnych dzieci rząd Szkocji podjął inicjatywę zachęcania rodziców do edukowania dzieci w domu i w ramach społeczności lokalnej.
- Partnerstwo Dom-Szkoła. Ustawa odzwierciedla rolę i odpowiedzialność szkół, rodziców i opiekunów we wspólnych działaniach w zakresie edukacji dzieci i młodzieży.
- Przedstawiciele rodziców. Ustawa zastąpiła dawne rady szkoły (*School Boards*) radą rodziców (*Parent Council*), tak aby współpraca była mniej sformalizowana, i aby zachęcić więcej rodziców z różnych środowisk do zaangażowania w życie szkoły.

Ustawa określa zakres funkcji jakie ma pełnić rada rodziców w następujących czterech dziedzinach:

- Wspieranie szkoły w jej pracy z uczniami.
- Reprezentowanie stanowiska rodziców.
- Promowanie kontaktów pomiędzy szkołą, rodzicami, uczniami, instytucjami edukacji przedszkolnej oraz społeczności lokalnej.
- Raportowanie dla Forum Rodziców (*Parent Forum*).

Władze lokalne muszą zagwarantować wsparcie dla rad rodziców w celu zapewnienia ich sprawnego i owocnego działania. Obejmuje to przyznanie funduszy na wydatki administracyjne i szkoleniowe oraz na inne cele związane z zadaniami rad określonymi w Ustawie. Rady rodziców otrzymują więc pewną ilość funduszy z budżetu władz lokalnych. W praktyce większość rad rodziców prowadzi aktywną działalność polegającą na pozyskiwaniu funduszy dla szkoły poprzez organizowanie kiermaszów, uroczystości, itp. Zebrane fundusze nie mogą być wykorzystywane na pokrywanie bieżących wydatków szkoły, a rada rodziców nie może być nakłaniana do przekazania funduszy na wydatki tego typu. Porady dotyczące zbierania funduszy przez rady rodziców są dostępne na stronie internetowej „Parentzone”: <http://www.educationscotland.gov.uk/parentzone/getinvolved/parentcouncils/money/matters/moneymatters.asp>

Wsparcie dla rad rodziców jest zapewnione bezpośrednio przez władze lokalne przy współpracy takich organizacji jak Edukacja Szkocka (*Education Scotland*), Krajowe Forum Rodziców Szkocji (*National Parent Forum of Scotland*), Rząd Szkocji, Szkocką Radę Rodziców I Nauczycieli (*Scottish Parent Teacher Council – SPTC*) oraz Szkocką Agencję ds. Kwalifikacji (*Scottish Qualifications Authority – SQA*). Organizacje te zapewniają dodatkowe wsparcie, porady, materiały oraz informacje.

Rodzice w Szkocji reprezentowani są także na poziomie krajowym przez Krajowe Forum Rodziców Szkocji (*National Parent Forum of Scotland*). Więcej informacji pod adresem: <https://blogs.glowscotland.org.uk/glowblogs/NPF/tag/npfs/>

Rodzice mają także bezpośrednich przedstawicieli w różnych szkockich komisjach i organach zarządzających na szczeblu rządowym. Ich zaangażowanie polega na prezentowaniu punktu widzenia rodziców w odniesieniu do proponowanych zmian w polityce edukacyjnej już od jak najwcześniejszego etapu reform.